

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POŠAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

INAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LET
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Kdo je kriv.

Odkar bijejo pri nas na Slovenskem, posebno seveda na Kranjskem znani naš strankarski boj, so v narodno-političnem in narodno-gospodarskem oziru že mnogo težkega zagrešili. Vzrok tem grehom je bila skoro vedno strankarska ali večkrat pod strankarsko skrito osebna politika. Navada je vedno, da potem nasprotna stranka tak greh kaj hitro iztakne, na dolgo in široko vpije o narodnostni izdaji, o koristolovstvu, to pa le v toliko kolikor upa pridobiti s tem v svojo lastno strankarsko korist. Kakor hitro se pa dotična afera ne da izrabiti v strankarske namene, trdovratno molčijo o najhujših narodnih grehih, če bi pa morali pri tem morda trpeti celo lastni strankarski interesi se tak greh pogosto naravnost zagovarja, seveda večinoma le z zavijanjem in lažjo, ker drugače bi se ga ne dalo. V zadnjem času so se napadi na našo narodno posest od strani vlade in Nemcev sploh naravnost nagromadili, napadi so bili skoro vsi uspešni, brce za nas, katerih slabe posledice se ne bojo dale več popolnoma preprečiti. Čuden a značilen za naše razmere je način, kako naše politične stranke, zastopane po naših listih na take slučaje reagujejo. Prvo in najvažnejše jim je vedno poriniti krivdo in odgovornost na rame nasprotne stranke, svojo pa postaviti v kolikor možno najlepšo luč! Ker je pa tu potreba mnogo zavijanj resnice, mnogo koncesij in prikrivanj na eno stran, mnogo krivice in pretiravanja na drugo stran, se s tem izbriše oni enoten utis, ki bi ga morali čini nemške vlade napraviti na nas vse kot Slovence, s temsejprepreči vsak enoten nastop v svrhu uspešne obrambene akcije, s tem se uduši v političnem nasprotniku često dobro voljo za sodelovanje, s tem se odbije pogosto važno in uplivno moč, ki jo ima nasprotna stranka na razpolago; s tem se pa tudi moralno podpre vsako naši narodnosti sovražno postopanje od strani vlade in njenih varovancev germanizatorjev.

V ilustracijo našega postopanja o priliki najljutejših naskokov od strani nam sovražnih zaveznikov nam služi dobro zadeva Proft.

Od liberalne strani se je nastopalo povodom nečutenega poskusa germanizacije naše I. državne gimnazije opravičeno in s precej ostro besedo proti vladi, jako milo se je pa sodil le pri nas Slovencih mogoči čin skrajne narodne nezavednosti, čin narodnega izdajstva od strani Levca in Črnivca. Mislimo si le vpitje, ki bi nastalo v „Sl. N.“ če bi bila ta dva neznačajnika slučajno kleri-

kalea. Edino pravilno bi pa bilo, da bi v vseh takih slučajih ne poznali več klerikalca in liberalca, temveč edino narodnega izdajalca, in da bi ga obsodili enako in popolnoma vsi Slovenci.

Nadalje pride „Sl. Nar.“ kakor vedno do zaključka, da so tudi ta čin vlade omogočili edino le klerikalci, seveda zaradi klerikalno-nemške zveze. Zveza bi se morala po našem mnenju le pri glasovanju pokazati tam se je pa pokazala prej v nasprotnem smislu. „Sl. Nar.“ v svoji kratkovidnosti seveda ne pomisli, koliko ravno s tem stvari škoduje, da trobi na ves glas v svet trditev, da ima vlada svoje zaveznike v naših klerikalcih. To mora v nemški javnosti zbuditi le tem večje zaupanje v uspeh germanizatoričnega dela. Navadna pamet pa govori tudi, da mora obdolžitev sokrivde klerikalcem vzeti mnogo veselja do energičnega sodelovanja v svrhu obrambe nameravane narodne krivice, to tem bolj ker skušnja uči, da se bo v slučaju uspešnega izida „Sl. Nar.“ bahal, da je vse to njegova zasluga in da se je preprečila germanizatorična nakana z druženi Nemcev in klerikalcev. Škodljivost take politike je jasna.

Klerikalci pa tudi nič boljše ne nastopajo.

„Slovenec“ od 24. t. m. v uvodniku določa stališče S. L. S. Vse kar je tam kritike postopanja naše liberalne politike je resnično in upravičeno; posledice, katere pa izvajajo klerikalci iz onih dejstev za svojo politiko, so ravno tako strankarske, nenarodne, Slovincem škodljive. Njim gre v prvi vrsti za volilno reformo v deželnem zboru, in v dosegu te, so jim dovoljena vsa sredstva, če bi bila tudi nasprotna narodnemu interesu. Le od garancij, da se bodo liberalci glede reforme vdali, napravljajo odvisno njihovo sodelovanje pri obrambeni akciji. Kakor da bi bila to koncesija liberalni stranki ne pa krvava dolžnost vseh zastopnikov slovenskega ljudstva, v prvi vrsti onih ki zastopajo večino! Najprvo stori svojo dolžnost kot Slovenec, potem šele uganjaj svojo politiko koristolovstva! Naravnost žalostno pa je, kako hočejo klerikalni prvaki opravičevati z raznim zavijanjem v narodnem oziru skrajno škodljivo njihovo postopanje glede jugoslovanskega kluba. Njihova argumentacija je: „nemogoče je sedeti na Dunaju v imenu narodnosti skupaj z zastopnikom stranke, ki doma s svojo obstrukcijo onemogočuje narodno politiko v deželi.“

Ena protinarodna politika naj torej opravičuje drugo! Zato, ker hočejo liberalci po krivici in s silo obdržati v deželnem zboru s svojimi zavezniki Nemci večino, sme Susteršič na Dunaji izdati slovenski interes in cepiti zvezo vseh jugoslovanskih poslanecev? Ali ne trpi v obeh slučajih vedno le slovenski narod, krivi so pa v obeh samo njegovi voditelji katerim so narodni interesi deveta briga. Logika ne govori za tako postopanje.

To pa še ni vse! Smelo trdimo da ta klerikalna politika tudi ni prava pot, po kateri bi se prišlo v kratkem do prepotrebne volilne reforme v deželnem zboru. Vsakdo bo pritrdil, da se ravno s terorizmom najmanj doseže, da se rodi iz njega zopet terorizem. Trezna politika sporazuma, ki bi se najbolje dala izvesti v skupnem klubu, bi edina pripravila tudi poslance nasprotnege prepričanja do tega, da bi postali popustljivi glede volilne reforme. In ljudstvo, ki tvarka mase v strankah bi se ne protivilo. To bi bilo v narodnem oziru edino pravilno postopanje. Pot, ki so jo pa nastopili klerikalci, je protinarodna, tudi v tem oziru, da ravno ona onemogočuje dosego volilne reforme v deželnem zboru, ker je proti sporazumu.

Taka politika naj si bode zastopana po liberalcih ali klerikalcih je ali politika nezmožnosti ali pa politika sleparstva. Njene posledice so bile in so še za nas skrajno škodljive, zato je zadnji čas, da pokličemo njene zastopnike na odgovor, da jim strgamo krinke raz obraze in pokažemo javnosti njihovo sleparsko, izdajalsko ali pa neumno lice. Na vprašanje, kdo je kriv, bo potem lahek odgovor. Težko pa bo vsem tem našim voditeljem prepričati koga, da je ta ali oni manj kriv.

Narodna morala.

570 uradniških mest po slovenskih deželah je zasedenih s tujci, ki bi po razmerju prebivalstva morala biti vsa zasedena s Slovenci. Velikansko število tuje moči in tujih vplivov za poldrug milijonski narod! To število je tem večje, če pomislimo, da so vsa višja, vsa važnejša mesta zasedena skoro izključno z Nemci, oziroma Italijani. Torej številke, ki po svojem stališču zavzemajo mesto

LISTEK.

V megli.

Spisal A. R. P.

(Konec.)

VII.

Življenje, ki je sledilo potem, je bile mirnejše. Rutar sam se je bil zelo pomiril. Tisti plameni, ki so bili vznemirili vso njegovo notranjost, so se bili polegali, plapolali so še, a goreli niso več. Vedno je bilo pač tako v njegovem življenju, da je prišel včasih za kako stvar v silen ogenj, ki je bil prej morda že v prslih, ali vsaj tak, da ga je bilo mogoče prenašati. Kadar je mislil sam o sebi, je prišteval to k umetniški naturi, in tudi v intimnem pogovoru je včasih to omenil.

„To je ostanek iz tistih let“ — je pravil ob takih prilikah — „ko smo živeli in se navduševali za umetnost!“

Vesel je bil teh spominov in tuintam skoro ponosen na ta svoja brezmejna čustva. Kadar jih je opisoval, je primerjal sebe z ognjenikom, ki bluje ogenj, in čustva z orkanom, s silnim viharjem, ki pridiiva nenadoma preko šum in poljan.

Božič je minil, tudi predpust je šel h koncu in polagoma je postajalo že ozračje toplejše in milejše. Spomlad se je storila tisto leto nenavadno naglo. Že početkom marca je skopnel sneg, trava je zazelenela, zvočki so cveli, po gozdovih divji zafran in med grmovjem skrite vijolice. Po že golih drevesnih vrhovih so peli na vse zgodaj ščinkovci, vse križem so odmevali po gozdu ptičji glasovi, žolne so kljuvale po votlih deblih, vrane so kričale in se podile v jatah preko polj.

Minka se je bila na videz nenavadno razveselila nad zgodnjo pomladjo, hodila je za hišo po vrtu, trgala trobentice, iskala vijolice, in bila je videti dobre volje. Neko lepo nedeljo je napravila šopek iz prvih spomladanskih rož, hodila je nekaj časa z njim okrog Rutarja, ki je sedel na klopi pod golovejnim kostanjem in se solnčil, in mu ga pripela naposled na prsi.

„Hvala“ — je rekel, smejal se je zadovoljno in se obrnil proti solncu.

„Ptiči se ženijo, vidite“ — kazala je na tropo senic, ki so se podile po drevju in na glas kričale — „kdaj se boste pa v ženili?“

„Ne vem“ — je odgovoril. Po obrazu je bil razlit prijazen smehljaj, z očmi je mežikal in gledal še vedno gor proti solncu.

„Vidite,“ — je dostavil nato — „jaz sem se udal čisto usodi. Odslej dalje bom plaval v valovih življenja

vedno tako, kakor bodo plavali valovi sami. Brez smisla je, ali vsaj gotovo mnogokrat brez koristi upirati se življenju, ki nam deli radosti in žalosti. Nekaterim se godi pač boljše, drugim se godi krivica, ali najboljše je potrpeti, če je že pač človek ravno med zadnjimi. Zakaj še tako velika žalost mine, še tolika rana se pogostokrat tekmo časa zaceli. Samo še rast ostane, ali bolečine ni davno več.“

„To je praktična filozofija“ — je odgovorila Minka in sedla k njemu na klop. „Taka praktična filozofija“ — je nadaljevala — „je pač samo za včasih, za danes na primer, ko je tako lepo zunaj, in človek je tako prijetno razpoložen. Sicer nima pomena.“

Rutar je molčal, opazoval jo je dolgo brez besed in naposled spregovoril.

„Meni se zdi, Minka“ — je pričel — „da vi vedno nekaj drugega mislite, kakor pripovedujete, da so vaše misli daleč drugod, kakor vaše besede. Jaz mislim, da ste vi takrat v svoji duši zelo žalostni, kadar se smejete in pripovedujete kratkočasen dogodek. Vaše oči so vedno tako resne, vaš smeh je tako bolesten — mene bi vaša minulost v resnici zanimala.“

„Zanimiva je, tragična, fenomenalna, ampak vse to samo zame.“

Ko je to govorila, je gledala v tla in se igrala z majhno nogo po pesku.

stotice, tisočice ali vsaj desetice so zasedene po tujeih, ki svoji poziciji primerno vplivajo na vrsto za njimi in pod njimi stoječih, s svojim pogubnim, neslovenskim čestotom samo s plaščem uradništva pokritim protinarodnim duhom.

Nismo preiskavali istinitosti gorenje napovedi marljivega statistika, a prepričani smo, da je preje prenikza kot previsoka tudi v slučaju, da šteje vsak posameznik samo eno jednoto. Med tem številom ni zapopadeno vse tisto mlačno slovensko uradništvo, ki strogo izvršuje svoje uradne ure ki strogo varuje uradni nemški jezik, tudi v medsebojnem uradnem občevarju, ki pa je s slovenskim narodom zvezano edino-le še svojim slovenskim pokoljenjem, in katerega potomci so prečesto vzgojeni v tujem, protislovenskem duhu.

Mej tem številom pa tudi ne najdemo onih, ki so, dasi bivši ali tudi navidezni sedanji narodnjaki, pred svojimi predstojniki vedno z upognjenim tilnikom, zmerom pripravljeni pustiti svoje narodnjaštvo zunaj urada.

Tudi vsi ti — in ni jih prav malo — niso več naši, tudi vsi ti pobeljeni narodnjaki so nam in nam morajo biti — tujei!

Izkušnje zadnjih dni so nam pokazale več klasičnih takih tipov, mnogo skritih še marljivo dela po raznih pisarnah; te izkušnje pa so nas tudi opozorile na nevarnost, ki nam preti od teh naših laži-narodnjakov, ki je tem večja, čim bolj je nepričakovana in zavrtna.

Pa krivo bi bilo in nepravilno zvrčati vso težo lažinarodnjaštva in narodnega figa-mošstva ali celo narodnega izdajstva edino na te žalostne prikazni v slovenskem narodu. Treba nam je bilo zasledovati le kratek čas naše javno narodno življenje, treba le nekoliko vpogleda dobiti v naše časnikarstvo, da dobimo onega krivca, ki je oče tem tužnim junakom.

Nočemo spominjati pri tem zopet na dvoživkarstvo javnega in zasebnega življenja naših narodnjakov, tudi ne maramo segati daleč v grešno registraturo našega časopisja, samo zadnjih štirih tednov pregled nam bo odkril onega velikega grešnika - očeta, in ta je nečuvna narodna demoralizacija našega časopisja, ki je veren odsev vseobče narodne naše demoralizacije.

Prišlo je imenovanje v deželni zdravstveni svet, brez opazke, kot bi se ne bilo nič nepravilnega zgodilo, smo mogli čitati v slovenskih časopisih poročilo o tej vladni pravici.

Zgodil se je nečuvno nesramen nastop kranjskega deželnega odbornika z mladim slovenskim zdravnikom, ki se je uprl predznamenju preziranju našega jezika v kranjski deželi, hladno se je poročalo o tem, da, nek list je celo še-le po dolgem premišljevanju sprejel poročilo kot „poslano“. Resnega upora pa ni bilo nikjer, in nihče ni vprašal, če je res, da so slovenski deželni odborniki odobrili postopanje svojega nemškega tovariša, nihče ni našel ene grajalne besede za slovensko večino deželnega odbora.

Prišla je Levec-Černivčeva žalostna zgodba. Hladno se je pisalo, da sta dva slovenska šolnika - uradnika bila prisiljena (!) glasovati za Profta.

Na taktiko in logiko sta opirala napredna slovenska občinska odbornika slovenske Ljubljane svoj ugovor proti Megličevemu protestu in priletela ni žal beseda od ostalih odbornikov na njujda, slovenska javnost ni pljunila pred njima, in narodno-napredne stranke izvrševalni odbor ni za ta dva moža našel nobene graje.

Izvršil se je čin, da sta dva slovenska zdravnikova v zdravniški organizaciji stala na stališču, da se gre pri tej organizaciji edino za stanovsko zadevo, in da sta dva zastopnika Nemcev bila mnenja, da se gre tudi za narodnost — seveda nemško — in pritegnila sta jim naša dobro-

dušca, da je treba v stanovskih zadevah varovati nemško občutljivost. In našel se je list, ki je skril te svoje junake za odborovo tajnost in za stanovski zid.

Tako je sedaj, ko kričimo in bevskamo zaradi vedno novih klofut, ko se krivimo pod nemškimi udarci in tako je bilo zmerom! In še nekaj je bilo zmerom jednako: Upili smo, pisali veliko, protestirali glasno, a komaj se je res zgodilo, zoper česar smo se upirali, pa smo bili tihi, udali smo se, začeli spoznavati, da ne more biti drugače, in začeli smo pozabljati storjeno krivico. In pozabili smo jih nešteto ter se privadili klofutam kot naši predniki jermenom nemških grofov.

Pri gorostasni tej časniki in javni narodni demoralizaciji se nam ni čuditi, da uživajo neopravičeno ime narodnjakov uradniki, ki so hujši in nevarnejši od priznanih naših narodnih nasprotnikov, da se maste in rede kot priznani rodoljubi moške, katerim bi vsak drug zaveden in narodno moralen narod pritisnil pečat narodnega izdajstva ali vsaj narodnega hinavstva.

Ako upoštevamo vsa ta dejstva, vidimo, da gorenje število gotovo ni previsoko, čeprav je triglavsko visoko za mal naš narod. Vidimo pa tudi, kje je treba predvsem zboljšanja in temeljite spremembe:

Dokler se ne otresemo mlačnosti, ozirov, obzirov, kompromisov in golega strankarstva, dokler nesčistimo svojih lastnih vrst narodnih škodljivcev, dokler vsak posameznik in vsa naša javnost ne postane narodno moralna, dosledna, odločna, brezobzirna, toliko časa je brezuspešno vse vpitje, vse zvijanje, toliko časa nimamo pravice zahtevati spoštovanja, toliko časa nimamo sposobnosti za življenje.

Nekoliko mislij o vzgoji našega ženstva.

Zadnje volitve v državni zbor so dale povoda različnim časopisom, da so več ali manj posegli tudi v rodbinsko življenje Slovencev. Pisalo se je, da se je posebno z duhovniške strani vplivalo na ženske, da naj vporabijo vso moč, katero imajo kot članice rodbine, da bodo njih moške volili klerikalno. Delovalo se je v tem smislu s prižnice, iz spovednice, na cesti; da, celo domača hiša ni bila varna napadov, ki so se osredotočili na ženo. Dotični agitatorji so znali dobro, kam naj se obrnejo, dobro vedo, da je žena, oziroma mati, središče rodbine, takorekoč ognjišče, h kateremu se zateče vsak, ki se hoče oprostiti vsaj za par trenutkov duhomornih vsakdanjih skrbij. Poseglo se je torej naravnost v oni krog, ki bi moral že po svojem naravnem sestavu biti izključen od vseh vnanjosti, kamor posegati nam brani že javen takt, v kolikor ga ima vsakdo, več ali manj. Žena naj vpliva na moža, mati na svoje odrasle sinove, ki jih ima še doma, da se voli klerikalno; to je bila parola. V največ slučajih se je tudi popolnoma obnesla ta taktika.

Poglejmo vzroke!

Žena je že po svoji naravi vstvarjena za dom, za rodbino. Ta naravni red so vedeli izrabiti klerikalci, s tem, da so dokazovali ženam, da bo v slučaju propasti klerikalnega kandidata izgubilo se vse rodbinsko življenje. Mož, ki skrbi za ženo in otroke, bo smel popustiti svojo

rodbino, kadar se mu bo zljubilo; ženo bo pustil na cedilu z otroci, dal ji ne bo ničesar, ali pa le tako neznatno alimentacijo, da se ne bo dalo ž njo ne živeti, ne umreti. Rodbinska celota se bo zdrobila; mož bo šel svoja pota, se zabaval in veselil prostosti, ki mu jih bodo dali novi zakoni o ureditvi zakonskega življenja, ki se bodo gotovo vstvarili, ako ne prodre klerikalen kandidat, ki bo v državnem zboru zastavil vso svojo moč, da se ohrani status quo v rodbini, in da ne bo žena z otroci vred izročena na milost in nemilost poljubnosti svojega moža.

„Slov. Narod“ je pisal, da je vzrok temu domači mir uničujočemu boju med ženo in materjo na eni strani, ter možem in sinovi, ki imajo volilno pravico, na drugi, le do skrajnosti pretiran klerikalizem, kateremu se je vdalo naše ženstvo.

Vprašati moramo tukaj, v kako zvezo je sploh mogče spraviti žensko in klerikalizem. Niti moštvu v skupnosti, niti posamezniku, po večini vsaj, pri nas ni znano, kaj naj predstavlja liberalizem, kaj klerikalizem. Kjer sta dr. Tavčar in Hribar, to je liberalizem, se pravi, kjer so pa farji, tam je klerikalizem. Govori se o farških backih, ki se puste slepo voditi od svojih dušnih pastirjev; ravno tako se pa lahko govori tudi o liberalnih backih, ki so celo toliko bolj backi, ker venomer poudarjajo, da se prištevajo k inteligenci, kateri bi se moralo prisoditi malo več razsodnosti in malo manj odvisnosti.

Če torej niti ogromna večina moštva ne ve razločevati med strankami, kako naj se kaj takega zahteva od ženske, ki vsaj pri nas nima toliko smisla za javno življenje.

Ono, kar se imenuje pri ženski klerikalno mišljenje, na noben način ni klerikalizem, temveč ničesar drugega, nego ona navadna pobožnost, katero skušajo matere vcepiti že v najnežnejši mladosti svojim otrokom vobče in hčerkam v posebnem. Vzrok oni odvisnosti žensk od duhovnikov, ki je že tolikrat podkopala domači mir, leži pač le v napačni vzgoji, če se ta vzgoja sploh more imenovati vzgoja. Vzgoja naj bo vendar nekaj, kar naj nas karakterizuje tudi še potem, ko smo že davno prekoračili prag domače hiše, ko se spominjamo svojih staršev le še kot nekaj ljubega, na kar smo se opirali v svoji mladosti, kar nas je vodilo pri naših prvih slabotnih poskusih pri vstopu v življenje. Pri nas Slovencih pa žalibog ravno to ni resnica. Večina naših ljudi — govoriti moremo tukaj edino le o inteligenci — ki je že nekoliko treznejše razmotrivala svoje rodbinsko življenje in svojo vzgojo, mora pritrditi, da se je vzgajala sama, da ji torej od staršev, od rodbinske zveze in njenega vpliva na dušo ni ostalo ničesar. Govori se o zlatih naukih, ki jih vcepajo matere svojim otrokom, ki naj jim bodo voditelji v življenju, a to je vse skupaj le fraza. Starši s takim govorjenjem le slepe svoje ljube človeške sobrate in tolažijo s tem same sebe, dobro vedo, da jim je bila prava vzgoja, vzgoja duha in čuvstvenosti, le deveta briga.

V vzgojo duha in čuvstvenosti je v prvi vrsti poklicana žena, mati. Očetu se ne more toliko v zlo šteti, če se izgovarja, da mu skrb za vsakdanji kruh brani pečati se dovolj z vzgojo otrok, zakaj resnica je, da delo, oziroma služba toliko umori človeka, da bi bilo treba res že precejšnje požrtvovalnosti, da se pripravi na ono delo, na katero ga kliče njegov poklic kot oče. Žal, da je v resnici tako, ali proti razmeram se ne more nihče boriti; močnejše so od naše volje.

Naloga, katere torej moški, očetje, ne morejo izvršiti, ostane potem ženam, materam. Največja večina naših slovenskih deklic je predstinitirana, da postane nekega dne hišna mati in obenem mati svojih otrok. Žalibog se pa

Dalje v prilogi.

„Taka je,“ je dostavila čez dolgo časa, „dal je menda z njo vse moje pravo življenje že končano. Vi tega ne razumete najbrž, a jaz vam tudi tega ne bom nikakor razlagala, ker mi na tak način po moji sodbi ne morete ničesar pomagati. Ampak čudno, gospod Ivan! Jaz sem že mislila, da se bo zmenoj vse predrugačilo, a ostalo je vse tako žalostno.“

Njen glas je bil skoro bolesten in kmalu nato je odšla z vrta. Odprla je okno v prvem nadstropju in klicala Rutarja, naj pride igrat klavir.

„Če boste peli!“ — se je odzval in pogledal kvišku.

„Ne!“ — je odgovorila kratko Minka in okno zaprla.

VIII.

Spomladanski dnevi in ti brezpomembni dogodki so sledili nepretrgoma drug za drugim skoro do Velike noči. Zunaj je bilo že vse po tleh ozelenelo in po nekaterih vrtovih je bilo počilo po sadnem drevju že brstje. Kostanji, ki so stali po drevoredih v visokih, skoro nepreglednih vrstah, so bili že tuintam celo ozeleneli. Pota so bila suha, ceste, ki so bežale v daljavo in se zapikale vanjo kot osti, so bile bele kakor sneg.

Življenje je bilo enakolično in tako, ki pripravi človeka do tega, da mu je na svetu vse enako. Naj se zgodi

tako, ali naj se zgodi tako, glavno je, da se pač nekaj zgodi, ker je sicer pač enakomernost neznosna.

Pavla, njena mati in oče in Rutarjeva mati so silili s svatbo. Nekoč je govorila z Rutarjem pozno o tem vdova, podpirala je svoje misli z raznimi in po njenih mislih zelo važnimi vzrpkami in razlogi, a takrat — zvečer je bilo to, po večerji — ni imela uspeha. Več ga je imela pri neki drugi priliki Pavla, ko je jokala pred njim.

Kake štirinajst dni pred Veliko nočjo je bilo to, vreme zunaj se je nenadoma preokrenilo, in ljudje so se bali mraza. Po gorah je padel sneg, in ozračje se je bilo zelo ohladilo. Po cestah po tlaku se je potilo kamenje kakor v pozni jeseni in po zelenih ograjah vrtov so polzele polmlačne kaplje.

Nedelja je bila, dogočasno popoldne, ko je sedel Rutar v sobi svoje neveste in kadil cigaro. Pavla je bila oblečena v svetlo ohleko, ki se je tesno oprijemala udov in delala vso njeno zunanost mladostno, bujno in kipečo. V plavih laseh je imela krvavordeč cvet, ki ga je včasih popravila z roko in se ob taki priliki potem vselej pogledala nekoliko koketno v veliko zrcalo, ki je stalo v kotu na levo.

„Zelo si mrzel, Ivan — je rekla, ko je nekaj časa molče sedela in gledala mirno predse — „nič mi ne poveš, nič me ne poljubiš, nikoli mi ne napraviš nobenega poklona. Vidiš, tistega umetnika, ki sem ti že pravila o

njem, nisem samo zato več marala, ker je bil tak, tako mrzel kakor ti. Če je sedel poleg mene, bil je hladen, nikoli mi ni napravil nobenega poklona, enkrat samkrat je rekel moji sestri, ki je že davno omožena, da sem lepa, da se bom kot taka lahko omožila in da mi ni treba torej študirati. Takrat sem hodila namreč v pripravnico.

Rutar je odložil cigarin pepel v skodelico na mizi, naslonil se je nazaj in pričel mirno in počasi.

„Iz tega sledi nekako tole; Umetnik je bil mrzel, ni delal poklonov, zato si ga pustila. Jaz sem ravno tak, kakor tisti umetnik, in zato me boš tudi ostavila.“

Pavla je vstala, stopila k njemu, roko mu položila okrog vratu in pritisnila njegovo glavo k sebi.

„Ne, ne... S teboj ni da bi človek govoril. Kaj ti vse pride na pamet!“

„No, dobro je! — je rekel potem,“ ko ga je poljubila in ji je pokazal cigaro. „Kaditi moram, vidiš; sedi in mi lepo kaj pripoveduj!“

Začudila se je, obraz se ji je mahoma bolešno zresnil, in trudno in počasi je sedla. Tako je sedela dolgo mirno in molčala, a nato je vzdihnila in govorila s tihim, užaljenim glasom.

„Tako rada te imam, tako željna sem življenja, mladosti in tebe, a ti si z vsem tako silno skop. Menda me ne ljubiš...“

naše deklice, ko so vstopile v zakon, le preveč vnamajo za prvo mater, za hišno mater. Otroci so navadno le „ein nothwendiges Uebel“, katerega se v zakonu skoro ne more ubraniti. In ker se smatra otroka za tako zlo, potem je tudi popolnoma naravno, da pri tem zaostaja vzgoja.

Vprašamo, kdaj si dajo stariši, oziroma sedaj matere same, toliko truda, da bi hotele poučavati dušo svojega otroka, v ta namen seveda, da bi potem tudi vravdale njegovo vzgojo. Gotovo je težavna stvar uglobiti se v dušo otrokovo; a vzlic temu je prva dolžnost matere, da ne pusti ničesar v nemar, kar bi ji moglo pomoči, da spozna značaj svojega otroka, ker le potem ji bo mogoče pravilnim potom voditi njegovo vzgojo.

Da pa je mogoče spoznati otroka, je v prvi vrsti potrebno, da si mati pridobi njegovo popolno zaupanje. To pa se da doseči le z ljubeznijo do otrok, s tem, da postanejo stariši, ozir. v našem slučaju mati, prva in najboljša prijateljica otrokova, prijateljica v pravem pomenu besede. Prijatelj je vedno oseba, do katere se ima zaupanje, kateri navadno ne ostane nič prikritega. In za tem stanjem prijateljstva do otrok, in sicer obojestranskega, morajo stremiti matere; le na ta način jim bo mogoče kaj doseči pri svojih otrocih: le tako bodo mogle vplivati na njihov značaj, krotiti njih slabe lastnosti in pospeševati dobre.

V tem oziru prijateljstva pa ravno naši stariši največ greše. Tega se jim sicer ne more odreči, da ne bi iskali pri svojih otrocih odkritosrčnosti in zaupanja; toda sredstvo, potom katerega ga hočejo pridobiti, je v največ slučajih žalibog le kazen. Da se pa s tem ničesar ne doseže, je povsem očitno. Zakaj ravno otroci so najbolj trmoglavi, bolj ko vsak odrasli; resnica je namreč, da je trmoglavost energija neumnosti, pri otrocih seveda energija nerazvite pameti. Da, kazni imajo navadno celo jako naravno posledico, da se doseže pri otrocih z njimi mesto ljubezni — sovraštvo. Otroci sicer naglo pozabijo kazen, a zaupanje do svojih starišev vendarle izgube, in kadar je zaupanje izgubljeno, je vsak upliv na dušo, na nežno čutečo, mehko dušo otrokovo, če že ne ravno nemogoč, pa vsaj precej otežkočen. Kakor se v telesnih neprilikah otrok zateče k svojim naravnim braniteljem, starišem, tako naj bo tudi v njegovi duševni zdvojenosti. Otrok mora biti prepričan o tem, da so mu stariši, posebno matere, njihove najboljše prijateljice. Otrok mora vedeti in čutiti, da mati razume njegovo mlado dušo, posebno njegove zmore; ako otrok to čuti, potem bo gotovo v svoji duševni zdvojenosti zatekel se k svoji prijateljici — materi, se ji razodel in pri njej tudi iskal tolažila. In na tak način bo potem gotovo vez med stariši in otroci prišla do one popolnosti, kakor jo zahteva narava, in ta vez se bo kazala tudi še pozneje, tudi takrat še, ko bodo otroci že davno zapustili svojo domačo hišo.

Toliko o vplivu staršev na otroke sploh.

(Sledi.)

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ 24. febr. 1907 profesor dr. Albert Bazala (Zagreb).

(Dalje.)

To mišljenje (da je namreč država uredba sile) ima v sebi nekaj zavedljivega. Istina je, da je za doseženje vsakega cilja potrebna neka sila, a istina je tudi to, da mora država, če se hoče obdržati, imeti tudi neko silo — toda jeli mora, jeli sme ta sila biti protivna uverjenju naroda?

Saj državna oblast nima svoje suverenitete, nego jo osnavlja na suvereniji volji naroda; zakaj torej ne bi država, hoteč se obdržati, iskala svoje moči v jaki držav-

ljanski zavesti? Vsaka druga sila se stavi proti suvereniji volji naroda — a vsako tako držanje države je neprimerno in mora s časom popustiti: „Svaka sila do vremena, a knezeva za godina dana“, prav pravi naša poslovice. Istina je tudi to, da je za obdržanje nekih odnosov treba sile; povsem naravno, ako se ves pravni red snuje bolj na silo nego na pravno zavest! Na take neprimodne razmere je lahko snovati misel (ki nič ne velja), da je politika neodvisna od etike, ali ji celo nadrejena; toda ni težko uvideti, da je ta odnosaj neprimoden, da sila nikdar ne ustvarja prava, nego samo neke prisilne oblike delovanja; pravno moč jim podaja samo pravno zavest; tudi moč, ki jo imajo usilne norme (Zwangsnormen), jim prihaja od zavesti naroda, ki je v vprašanju prava suverena.

Že tako bi se dalo pokazati, kako je neupravičeno, ločiti etiko od politike. Toda preden se bliže osvrnemo na to vprašanje, hotel bi nekaj naglasiti. Ako bi kdo danes trdil, da stoji politika nad znanostjo, da sme vplivati na njen razvoj in njeno obliko, ali se staviti z njo v opreko, ali ako bi kdo zahteval, da stopi ona v službo politike (da n. pr. zgodovinar zavoljo političnih ciljev zamolči zgodovinske istine ali jo prikaže tendenciozno), bi se vsak prosvetljen in naobražen človek protivil temu; sodi pa se že nekoliko blaže, ako se „strokovna mnenja“ uravnavajo po zahtevah politike; a ake se pravna zavest povsem zanemari radi političnih ciljev, se to ne zamerja, nego se smatra skoraj za upravičeno.

Ako bi torej politika sebi podrejela znanstveno zavest, bi se nam to zdelo težak greh; ako pa gre za pravno zavest, se ne brigamo za to, premda bi se dalo vsaj sumnjati, da li je znanstveno življenje naprosto važnejše in vrednejše za človeka nego pravno; samo v tem slučaju bi se moglo opravičiti, ako se prej dopusti odstop od dobrine nego od istine. Toda jaz bi ipak rekel, da je življenju, akoravno je človeku znanje potrebno, bliže pravost; lepo je biti učenjak, ali lepše in vrednejše je biti — človek.

Kadar se hoče dokazati, da je politika od etike neodvisna, se najbolj poudarja, da tako zahtevajo narodnogospodarstveni oziri. Vobče se misli o ekonomski borbi, da se najbolj izmika pravni sodišču. Tako je Adam Smith (1723—1790) zahteval popoln, svoboden razvoj individua, misleč, da se bo de najboljše dosegla blagota cele zajednice; ako bode poedinec čim najbolj pospeševal svojo lastno korist. Po njem je Jeremija Bentham (1748—1832) in kasneje John Stuart Mill (1806—1873) iz individualističnega principa Smithovega naredil pravni princip. Toda tudi utilitaristi sami iztijejo (naglašajo), da je v gospodarstvenem življenju treba obsoditi brezobzirnost, okrutnost ali prevarno lukavost.

Ne kažejo li s tem tudi sami, da je i to borba za obstanek uravnati vsaj po nekih pravnih principih? Ne kažejo li, da poštenje in čestitost, istinitost in solidnost zajamčuje najtrajnejše uspehe? To je torej vsaj gospodarstveni borbi potrebna vsaj neka moralna podloga? Očito je s tem utilitaristični princip že znatno modificiran. Tudi to modifikiranje sicer ne ide preko mej obične morale razbortosti (Klugheitsmoral) in dobro shvačenega interesa, a zato ne more zadovoljiti višjim ciljem in potrebam kulturnega človeka v smislu oplemenjevanja in popolnjevanja. Ni dakako nikake sumnje o tem, da nagon za samoobdržanjem uravnava čine po koristi. a tega naturalističnega stališča se človek dviga do kulturne višine, kjer mu idealno dobro postaja ne manjša potreba nego vsakdanja hrana, a sposobnosti, ki jih steče v tej smeri, mu postajajo v borbi za obstanek vedno potrebnejše. Prirodna obira (selekcija) jačjih (fi-

zično) preide v selekcijo kulturnejših. V celokupni kulturi pa zavzema pravost odlično mesto: moč je v borbi za obstanek, ki se uspešno očituje na vsakem, tudi gospodarstvenem področju. Ni torej razloga se sklicevati na gospodarske motive, kadar hočeš dokazati, da politika nima nič opraviti z etiko: tudi gospodarska borba bode tem uspešnejša, čim večja je moralna moč naroda.

Eno izmed najbolj priljubljenih sredstev politike je: materialno uničiti narode in potem osiromašenim vladati. Podala pa je politiki to sredstvo zaznava, da se kulturno življenje more razviti samo na osnovi povoljnih materialnih uvetov (pogojev). Razumljivo je potemtakam, da narodi, ki teže za gospodstvom nad drugimi, tam kjer ne najdejo kulture, izrabljajo nekulturno stanje podanikov, a da tam, kjer najdejo že neko kulturo, idejo za tem, kako bi si narod podredili gospodarstveno. Ali se seveda morejo kulturni zvati narodi, kateri tako sprečavajo kulturni razvoj drugega naroda, to je drugo vprašanje, a povsem je razumljivo, da je borba narodov v prvi vrsti gospodarska borba, toda i tej borbi je pravost čvrsto zaledje. Gospodarsko blagostanje je orožje, ako ga ne vodi močna roka in odločno srce in značajnost naroda? Niti gospodarsko področje torej ne stoji izven dosega pravosti, pa tudi ostale grane politike ne stoje izven njega.

O tem nas more uveriti že najenostavnejše umovanje. Ako abstrahiramo od činjenice, da se politična borba hoče vedno odeti z nekakim velom (tančico) pravosti, najsi bo kakršenkoli, in da s tem makar i nehoti priznava moralno sodišče, je treba poudariti, da ako vobče pravost hoče kaj veljati, mora veljati za vse delovanje človeško brez izjeme, torej tudi za politično. Ni čina, ki bi se mogel odtegniti temu sodišču. Ako se pravi, da so politični motivi drugačni od etičnih, je v tem toliko istine, da je to v praksi tako, a v naravi stvari nikakor ni tako, pa tudi v praksi ne bi smelo tako biti. Povsod, kjer ljudje delujejo, in pri vsem kar delujejo, se mora vprašati, iz kakih motivov je učinjeno, in se temu vprašanju tudi politični čini ne morejo odtegniti. Tudi njih kritika ide končno na to, tudi njih vrednost je končno odvisna od tega. Ne more se torej zadovoljiti noben razumen človek, ako politika samo koketira z pravostjo ali ako podaja neke koncesije pravni zavesti, nego nujno (neobhodno) bo se moralo zahtevati, da vse politično delovanje, vse odločevanje o usodi naroda in o njegovi sreči izvira iz pravnih motivov. Tudi za politično delovanje se more staviti zahteva, da bode posledek dobre in plemenite volje, ki je, kakor pravi Kant, edino brezuvetno dobro.

(Sledi.)

Politični pregled.

Parlamentarni jezik.

Vedno in vedno se morajo avstrijske nenemške narodnosti boriti za svoja prava in svoje svetinje. Močnejše kot kedaj je stopilo jezikovno vprašanje v parlamentu v ospredje. Da se bo ta preporna točka morala rešiti, je gotovo; le kako naj se to vravna, je vprašanje. Na vprašanje, kakšno stališče bo zavzel napram zahtevi protokolaranja nenemških govorov, je dejal novoizvoljeni predsednik poslanske zbornice, da sam o tem ne mora določiti, ampak le zbornica. Skušal pa bo, da se reši to vprašanje povoljno. Češki radikali so že sklenili, da se toliko časa ne oglasijo k besedi, dokler ne določi, da se imajo protokolarati tudi nenemški govori. Glede tehničnih ovir in težkoč, ki bi nastale, kakor vpijejo Nemci, pravi posl. Klofač, da se dade z malimi stroški odstraniti. Vse za-

IX.

Tako je prišla Velika noč in za njo bela nedelja in čas poroke. Dopoldne je bilo lepo in svetlo, zunaj je bilo že vse ozelenelo, zakaj tisto leto je bila Velika noč nenavadno kasno.

* * *

Po poroki so kosili Rutar, njegova nevesta in svatje pri vdovi in popoldne ob treh sta se ženin in nevesta odpeljala na postajo in od tam z vlakom nekoliko po svetu.

Ob odhodu baš, ko je bila Pavla že v kočiji, ki se ji je Rutar blizal — je pristopila Minka in ga poklicala.

„Jaz sem Mara“ — je rekla s čudnim pridušenim glasom — „Jaz sem tudi čudak, pomislite!“

Rutarju so zastale v istem hipu vse misli, mahoma je bil bleđ kakor mrlič, Pavla je stopila z voza k njemu in ga prijala za roke.

„Kaj ti je?“ — je vprašala strahoma.

„Vse je prav“ — je odgovoril — „vse...“

Ko je to spregovorila, so se ji zasolžile oči, pokleknila je pred njega in skrla na njegovih kolenih svoj obraz.

„Oprosti, oprosti, dušica! Jaz nisem mislil na to, da bi te moje besede žalile.“

Dvignil jo je od tal, jo posadil poleg sebe na zofo in ji brisal s svojim robcem solze z obraza.

„Ali si užaljena?“

„Ne“ — je rekla tiho in je skrla na njegovih prsih obraz. Tako je slonela, in Rutar ji je popravljaj lase in božal njeno desnico.

„Ti, ali bo kmalu poroka? Jaz bi že tako rada!“

Slonela mu je šo vedno na prsih in govorila nenavadno rahlo.

„Kadar hočeš“ — je rekel — „kadar hočeš!“

„Na belo nedeljo“ — je rekla potem in se privila še tesneje k njemu.

Tako je minilo popoldne in na večer tistega dne je bil Rutar z Minko sam pri večerji. Vdova je rekla, da ji ni dobro, in zato je šla že popoldne v posteljo.

„Oženil se bom kmalu“ — je spregovoril Rutar, sedel je nazaj naslonjen na stolu z visokim naslonjalom i o odšepnil z nohtmi cigarin vrh. Potem je dostavil počasi: „Kakor kažejo razmere.“ Nato se je sklonil naprej, vpra-

snil žveplenko in nadaljeval z enakim glasom. „Zdaj bi bil zadnji čas, da bi se to preokrenilo. Še en teden — in potem je vse odločeno za vselej. Če bi prišla ona, jaz še danes celo mislim, da bi menda vse te vezi potrgal.“

Potem se je naslonil nazaj in pravil s cigaro v ustih, da bi bilo potem njegovo življenje nenavadno srečno.

Minka je lupila jabolko in ga potem razrezala.

„Ampak niti z mezincem bi ne ganili v dosego te svoje sreče. Če bi prišla sama in se vam vrgla okrog vratu. Po mojem mnenju in prepričanju je pa to za žensko, ki drži na svojo čast, nemogoče.“

Rutar je zganil rami, in Minka je vzdihnila in molčala.

„Jaz bom odpotovala“ — je rekla potem.

„Zakaj?“ — jo je vprašal. „Ali so vas prestavili?“

„Da! Na lastno željo!“

Nato sta molčala oba; šele čez dolgo časa jo je vprašal Rutar, kdaj odpotuje.

„Ne vem“ — je odgovorila, želela lahko noč in odšla v svojo sobo. In ko je še pozno čul Rutar tisto noč v svoji sobi, ki je stala tik Minkine, se mu je zdelo, da za steno nekdo joče. Tiho, pridržano in med vzdihli.

hiteva, da se njihov jezik prizna v zbornici in zapisuje, le Poljaki se v nemajo za oficijelni nemški jezik. Rado vedni smo, kakšno stališče zavzame naši poslanci!

Razdelitev mandatov v odsekih.

V zbornici so se ustanovili razni odseki, v katerih so vse parlamentarne skupine primerno zastopane. V večjih odsekih, ki bodo šteli 52 članov, dobe krščanski socialci 10, socialni demokrati 9, jugoslovanski klub 2, slovenski klub 2, rusini 3, poljsko kolo 6, poljska ljudska stranka 2, nemška zveza 8, Čehi 8, Italijani 1, Rumuni 1 in divjaki 1 mandat. V manjših odsekih s 26 člani pa dobe: krščanski socialci 5, socialni demokrati 4, jugoslovanski klub 1, slovenski klub 1, Rusini 1, Poljaki 3, poljski ljudovci 1, Čehi 4, nemška zveza 4, Italijani in Rumuni 1 mandat.

Češki klub.

Klub čeških narodnih in svobodomiselnih poslancev je imel pod predsedstvom dr. Kramařa zborovanje na katerem se je izvolilo sledeče predsedstvo. Za predsednika je izbran dr. Kramař, podpredsednikom pa je izvoljen dr. Začek.

V parlamentarno komisijo so določeni dr. Srb, dr. Herold in dr. Kaftan, kot namestniki pa dr. Čelakovski, prof. Čipera in Pražak. Klubovim tajnikom za Češko je imenovan poslanec Maštalna, za Moravo pa dr. Bulin. Klub se imenuje odslej prosto „Češki klub“.

Sklenilo se je tudi ustanoviti v klubu poseben gospodarski, zemljedeljski, socialni in šolski odsek ter odsek za javna dela.

Zveza agrarcev.

Nemški agrarci so imeli posebno konferenco, v kateri so se posvetovali o vstanovitvi agrarske zveze. Vseh 60 udeležencev se je izreklo za to, da se taka zveza vstani in sicer bi naj bili v njej zastopani vsi agrarci brez razlike narodnosti, da bi se tako tem uspešneje mogli boriti za skupne koristi. Skupna zveza se bo lahko dosegla, ker so se tudi agrarci drugih narodnosti že izrazili za tako organizacijo. Nemški agrarci so si nato izvolili komite treh članov, ki naj bi stopil v dogovor z ostalimi agrarci glede skupnega nastopa.

Socialni demokrat o cesarju.

Zakaj so se tudi socialni demokrati udeležili prestolnega govora, nam osvetljuje socialni demokrat Seliger na shodu v Čeških Toplicah:

„Na Nemškem se socialni demokrati oddaljujejo enakim slavnostim. To delajo demonstrativno, da bi s tem pokazali, da nikakor ne mislijo delati za zblizanje med vladarjem in socialno demokracijo. To dosledno stališče nemških sodrugov moramo mi avstrijski socialni demokratje le odobravati, kajti tam ni krona zamudila nobene priložnosti, da ne bi dala izraza najostrejšemu odporu proti socialni demokraciji.“

Avstrijska socialna demokracija pa dela ravno narobe, kajti nekaka demonstracija bi bila najneugodnejša pri tej priložnosti, ko je poražena velemoč birokracije in nastopa pravo ljudsko zastopstvo. Torej ne velja odločilni moment nemških socialnih demokratov tudi za nas. Javno moramo celo proglasiti, da je zavzela krona v boju za splošno in enako volilno pravico naravnost občudovanja vredno stališče. Priznati moramo, da je tudi cesar ostal v tem boju trden in neomahljiv in zato nam je postala oseba cesarjeva tudi simpatična.“

Agrarni nemiri na Rumunskem.

Neodvisni poslanec Jorga je interpeliral vlado radi nujnosti amnestije vsem onim, ki so povzročili zadnje agrarne nemire v deželi in vprašal vlado, kakšne korake hoče storiti zaradi zadnjih izgredov.

Minister za notranje zadeve Bratiano je odgovoril, da je amnestija prerogativa krone in je odsvetoval govoriti več o nji. Večina zaupa vladi, ki vtrjuje varnost države in družabno solidariteto.

Tudi armada je spolnila na občudovanja vreden način svojo dolžnost. Preiskava pa bo dognala, do kakšnih izgredov je prišlo.

Vlada je voljna izvesti svoj program agrarnih reform, ki naj zagotovi socialni mir in omogoči daljni gospodarski razvoj in proevit.

Podržavljenje rudokopov.

Krščanski socialci nameravajo staviti sledeči predlog novemu parlamentu: Vlada se pozivlja, da izdela zakon, ki naj določa: 1. Država ima edino pravico za pridobivanje kamenega in rjavega premoga, nafte in rud. 2. Nova dovoljenja in povečanja že obstoječih pravic se ne bodo več dajala. Obstoječi rudokopi pa preidejo v državno last. 3. Da pa more država prevzeti podjetja v svojo last, se ji prizna pravica razlastitve. 4. Sedanji lastniki rudnikov in enakih podjetij dobe odškodnino odgovarjajočo realni ceni. Odškodnino določi parlamentarna komisija s sodelovanjem vlade.

Hrvatska.

Dunajski državni zbor je odprt. Dalmatinski poslanci so ob otvoritvi dali državno pravno izjavo, da njih vstop ne prejudicira državno pravno stališče Dalmacije, ki je pravno del trojedne kraljevine. Pomembno je, da so

se tej izjavi letos prvič pridružili dalmatinski Srbi, da se je torej za zedinjene s Hrvatsko izrekla vsa Dalmacija.

Merodajna glasila hrvatska z veseljem pozdravljajo „Jugoslovanski klub“ v dunajskem državnem zboru, češ, v njem sede poleg Hribarja „klerikalci“, svečenika Prodan, Bianchini itd., ker strankarske interese zapostavljajo občinam. Od „Jugoslovanskega kluba“ pričakujejo, da bode predforum Evrope spravil hrvatsko-madžarski spor ter zahteval, naj bode pri avstrijsko-ogrskih pogajanjih (kakor je zakonito) kot tretji faktor zastopana trojedna kraljevina.

Hrvatsko-madžarski spor je nerešen. Hrvatski delegati „informirajo“ Mađžare še vedno, to je, obstruirajo. Hrvatski delegati so pri tem izpostavljeni mađžarskim insultom; zadnji čas so mađžari začeli trditi, da Supilo, začetnik reševalne misli, nima pravice sedeti v saboru, ker nima domovinske pravice na Hrvatskem, ampak na Reki; toda o pravnosti njegove izvolitve nima odločevati budimpeštanski sabor, ampak zagrebški, kojega delegat je Supilo. Drugi iščejo formule za izmirjenje, zlasti unirani škof Drohobecki; bati se je od njega danajškega daru. Wekerle je bil v avdijenci pri cesarju, da bi dobil dovoljenje za „ostre mere“ proti Hrvatom, zlasti za razpust sabora, oziroma strmoglavljenje bana Pejačevića, toda ni jih dobil; obratno, ban Pejačević je pozvan sam pred cesarja; to kaže, da hoče vladar slušati tudi Hrvate direktno. „Hrvatska“ piše: „(Dogodki zadnjih dni) so pokolebali i zadnje nade in zanašanje na mogočnost daljnega zajedništva in solidarnosti z Mađžari in bi se moralo zgoditi nekaj izrednega, da se na vse to pozabi.“

Na zagrebškem vseučilišču je te dni kot prva doktorica (filozofije) promovirala gospodična Milica pl. Bogdanović, izprašana srednješolska učiteljica v Zagrebu.

Cesar je potrdil zakon o gradnji nove vseučiliščne knjižnice v Zagrebu. S tem je prišlo v tir sploh vprašanje o novi vseučiliški zgradbi; preporno je mesto, kjer naj bi se zidalo; odločevale bodo tu potrebe bodoče medicinske fakultete. Hrvati mislijo po vsej pravici na vnanjo in notranjo izpopolnitev zagrebškega vseučilišča. Prihodnjo zimo se otvori tudi „ljudsko vseučilišče“.

Kriza na Portugalskem.

Francovo ministrstvo, ki je bilo rekonstruirano maja meseca, se najbrže ne vzdrži dolgo. Temu je vzrok okolnost, da je prvi minister Franco z dovoljenjem kralja Karla razpustil parlament, ne da bi oznanil termin novih volitev. To je prebivalstvo, ki je bilo že prej vsled novega vladnega sistema razburjeno, še bolj razdražilo.

Ko je potoval minister Franco v Sporto, je ljudstvo uprizorilo velike demonstracije in si dalo duška s tem, da je metalo kamenje in streljalo iz revolverjev na udeležence in vojaštvo. Ranjenih je bilo na obeh straneh precejšnje število.

Velikih nemirov se ni bati, ker je vojaštvo na strani vlade. Dva časopisa sta vstavljen.

Mesto starega ministrstva, ki je po mnenju Francovem nesposoben za vsako konstitucionelno delo, sestavi novo ministrstvo, ki bo obstojalo iz raznih monarhističnih strank, Vilhelma, nekdanji konservativni minister.

Sprememba v ministrstvu na Nemškem.

Klerikalni elementi v ministrstvu nikakor niso bili knezu Bülowu po volji, odkar se je začel odtujevati centru. S tem pa, da sta padla zadnja močna stebra centra, lahko rečemo, da je klerikalna moč strta in da pridejo popolnoma na površje napredni elementi.

Na mesto nazadnjaškega dr. pl. Studta, naučnega ministra, stopi državni podtajnik dr. Holle. Tudi grof Posadowsky, najdelavnejši in najboljši socialni politik se mora umakniti pl. Bethmann-Hollwegu, ker je le preveč simpatiziral s klerikalnim centrom, katero ga je hotelo posaditi na vodilno mesto. Mesto Bethmann-Hollwega prevzame notranje ministrstvo pl. Moltke.

S tem, da sta padla ministra Studt in Posadowsky je bilo državnemu kancercu omogočeno nadomestiti izpraznjena mesta popolnoma po svoji volji in tako nadaljevati napredno politiko.

Dnevne vesti

a) domače.

— Je li uradni list namenjen samo Nemcem? Navedli smo že mnogo slučajev, da so slovenske korporacije ali oblasti, ali pa kranjske deželne oblasti priobčevale v „Ljubljanki“ za naše slovensko prebivalstvo važne razglase in razpise mest samo nemški. To nečuveno postopanje od strani različnih faktorjev se dan na dan nadaljuje. Kak vzrok da more odločevati, da se n. pr. učiteljska mesta dosledno samo v nemščini razpisujejo nam je neumevno. Deželni odbor seveda svoja mesta tudi samo v nemščini ponuja, ker misli, da bo na ta način privabil morda potrpežljivejših in za vso deželnoobdorskoprotnarodno in koruptno politiko dostopnejših ljudi.

— Zmešnjave so se že pričele. „Slovenski Narod“ se je v zadnjem času razdvojil in lahko bi pel z Goethejem: zwei Seelen wohnen ach in meiner Brust (dve duši bivata

v prsih mojih). Treba je bilo saj navidezno zavzemati stališče edinega poslanca liberalne stranke in ker ni drugega glasila, moral je to storiti rad ali nerad „Narod“. Ker pa se to stališče vedno maje in ziblje, ker se vedno spreminja, sem pa tam, treba je bilo včasih napisati marsikatero nejasno, da ne rečemo neresnično. In glej, takoj se je oglasila druga duša „narodova“, duša ki ne trpi nejasnost in lažljivosti, in morala se je postaviti nasproti poprejšnjim od druge strani vrinjenim izjavam. V tem oziru je veleznačilen, dementi glede dogovora med Hribarjem in Tavčarjem, tičočega se novega lista, glasila narodno napredne stranke. Boj bomo torej imeli in vsaj od ene strani se bo bil a bo j o d k r i t o.

— Dr. Triller se pere. Občinske seje so javnosti pristopne, izve se vse, kar se na njih obravnava, listi priobčujejo njih sklepe in razprave. Nekdo stavi protestni predlog, proti neki protislovenski nakani vlade in njenih germanizatoričnih zastopnikov in podreptnikov. Nato vstane dva moža, ki trdita, da sta proti protestnemu predlogu iz taktičnih razlogov, ker mislita, da bi se skrivaj več doseglo. „Javne manifestacije, ki često le po nepotrebnem in stvari na kvar alarmujejo tudi pozornost sovražnikov, bile naj bi šele zadnje in skrajno sredstvo.“ Sancta simplicitas! Če se hoče oprati dr. Triller naj nam odgovori na sledeča vprašanja: 1. Kak načrt je imel izdelan, da bi se preprečilo Profitovo imenovanje v slučaju, če bi se sploh javno ne protestiralo? 2. Kako bi dr. Triller v slučaju, da bi se protest iz „formalnih ozirrov“ ne izrekel, preprečil alarmiranje nasprotnika in Nemcem prikri, da se hoče delati proti Profitu. 3. Kako hoče dr. Triller izbrisati skrajno neugoden vpliv, ki ga mora imeti to needinstvo in ta narodna neodločnost na vse one, ki računajo nanjo in se le vsled tega upajo nastopiti Slovincem nasproti vedno z brezobzirno krivico in z odkrito germanizatoričnim namenom. 4. Če mu je znan namen vlade, njenih organov in privržencev, zakaj je bil proti javnim protestom, ker vendar ve, da bo vlada ravno splošni mir, ki pri nas navadno sledi na vsako tako zausnico, tolmačila v smislu opravičenja germanizacije in se bo sklicevala na splošno ljudsko zadovoljnost proti eventualnim ugovorom od strani posameznikov. 5. Zakaj hoče dr. Triller, kot zadnje in skrajno sredstvo, ki bi moralo vendar biti najsigurnejše, uprizoriti manifestacije, ki so po njegovem mnenju često „nepotrebne“ in „stvari na kvar“?

— Izletnike na Gorenjsko opozarjamo, da naj ne znajo na svojih izletih drugega jezika kot slovenske. To velja posebno za postaje ob novi progi in za vlake istotam ter tudi po gostilnah. Edino na ta način bomo dosegli, da se nas bo moralo upoštevati. Zlasti veliko pozornost naj se obrača tudi napisom na razglednicah, ker je sramotno če se dobivajo v naših krajih samonemške razglednice naših naravnih krasot. Največja koncesija so slovensko-nemške, zato moramo odločno nastopiti proti samonemškim spakedranim nazivanjem naših krajev na samonemških razglednicah, ki popolnoma zatajujejo naš rod in naš jezik. Mi hočemo, da se ve, da so Slovenci na svetu, mi hočemo, da se ve, da smo posestniki tolikih krasot naše domovine — Slovenci!

— Derschattov sistem ali kaj je to, ako sta na mesto dveh slovenskih uradnikov na jeseniškem kolodvoru imenovana eden Nemeec in eden Italijan? Razmere na tem kolodvoru so se čisto izpreobrile. Lansko leto ob tem času je bilo mej prometnim uradništvom četvero Slovencev in dva Nemca, letos imamo tri Slovence in štiri drugorodce. Da je načelnik trd Nemeec, s tem se je slovenska javnost tako kmalo sprijaznila, kakor se je tudi preje po časopisih upirala in repenčila, da sedaj prenese čisto mirno vse druge udarce. Mi pa mislimo, da si ne smemo pustiti dopasti, da bi na tako nevarnih postojankah kot so Jesenice železniško ministrstvo zapostavljalo Slovence, tem manj, ker bodo zopet Slovenci tisti, ki bodo morali čakati na nastavljenje kot „zaznamovani“ pri direkciji, mejtem ko bodo Nemci in Italijani že v službi na najlepših postajah. In kdo ve, če se ne izcimi iz tega po par letih slaboglasna nemška posest? Najmanj, kar moramo zahtevati je, da se nas na prvem mestu upošteva vsaj na domačih tleh.

— Na tajnost odborovih sej se izgovarja dr. Zajc v svojem poslanem v „Slovenec“. Čudno, da smo danes v dobi splošne demokratizacije, in da klubu temu ne moremo razumeti, da je odbor le izvrševalni organ volje tistih, ki so ga izvolili. In če je to, čemu bi se hoteli skrivati? Vsak član odbora je odgovoren za svoje delovanje vedno svojim volilec in za vse, tembolj za nastopanje napram nasprotni narodni prepotenci. Mi ne poznamo nobene tajnosti odborove, razen morda v gotovih taktičnih ozirih, ki bi mogli društvu škodovati, ako se jih prezgodaj izve. Tajnosti glede posameznega odborovega člana pa v nobenem slučaju ne priznamo. Rabimo v svojih odborih moč, ki stoje za svoje prepričanje in

za svoje nastopanje vedno in ob vsakem času. Sklicevanje na odborovo tajnost, je torej samo priznanje, da se dr. Zajc zaveda napake svojega postopanja. Žalostno je le to, da pride kes vedno le po izvršenem slabem dejanju!

— **Za slovensko vseučilišče.** Včeraj ob 8. zvečer vršil se je v „Mestnem domu“ v Ljubljani manifestacijski shod za narodno šolstvo. Kot oficijelni govornik „Matice Slovenske“ je govoril dr. Fran Ilešič, ki je v krasnih besedah, polnih navdušenja in gorkega domoljubja pojasnil naše stanje in naše potrebe glede celega šolstva. Nato sta govorila dr. Novak v imenu „Pravnika“ in jurist Miloš Štibler v imenu slovenskega dijaštva. Resolucije za slovensko vseučilišče v Ljubljani in za popolnoma slovenske srednje šole so se navdušeno sprejele.

— **„Dijaški Dom“ v Ljubljani.** Kakor je bilo naznanjeno že pred nekoliko meseci po raznih časopisih, se otvori s prihodnjim letom v Ljubljani „Dijaški dom“, da se vsaj nekoliko odpomore nujni potrebi glede dobrih in primernih stanovanj za dijakke. Urejen bo ta dom po enakih principih, kakor jih zastopa društvo „Mladika“ za svoje gojenke. Starši, ki hočejo oddati svoje sinove v pravo nadzorstvo in vsestransko vzgojo, naj se zgledajo čim prej pri pripravljalnem odboru pismenim potom pod naslovom „Pripravljalni odbor dijaškega doma“ v Ljubljani, na kar se jim takoj dopolnjejo natančni podatki. Pripomimo, da se je posrečilo odboru dobiti lepe in zračne prostore v novo zgrajeni hiši, od koder ni daleč do nobenega zavoda v Ljubljani. V zavesti, da vršimo nujno potrebno delo, se ne plašimo niti truda, niti velikih stroškov, pač pa stopamo neustrašeno po poti, ki smo si jo jasno začrtali in upamo, da nam bo slavno občinstvo pozneje vedelo hvalo na naših uspehih!

— **Letno izvestje c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani** (Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach) za šolsko leto 1906/7 obsega nemško pisano razpravo prof. A. Paulina „Pregled doslej na Kranjskem znanih oblik iz vrste Alchemilla L.“ in šolsko poročilo ravnatelja A. Senekoviča. Iz izvestja posnemamo, da je bilo na zavodu 19 definitivnih učnih sil (med njimi 4 Nemei), 9 suplentov, 2 pomožna učitelja in 5 učiteljev za postranske predmete. V 18 razredih je bilo 607 učencev, 1 privatist in 1 privatistinja. Po narodnosti je bilo 482 Slovencev, 114 Nemcev (med njimi 46 izven Kranjske rojenih, koliko je sinov privandranih Nemcev, ni mogoče posneti iz izvestja), 5 Italijanov, 3 Hrvati in 3 Čehi. Izmed 607 javnih učencev je dobilo prvi red z odliko 96, prvi red 374, ponavljalni izpit jih ima 66; padlo jih je z drugim redom 53, in s tretjim redom 16. A-oddelki v nižji gimnaziji so z nemškim učenim jezikom. Te oddelke pa obiskujejo tudi nekateri Slovenci, in sicer so v I. a: 3 Slovenci, v II. a 4 Slovenci, v III. a 6 Slovencev in v IV. a 5 Slovencev. Med nemškimi dijaki je pa veliko, katerih stariši govore doma slovensko, ker nemškega niti ne znajo. Šolsko leto se je končalo v četrtek, dne 27. t. m.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** zagotovili so, kakor smo uže poročali, naši rojaki v Brooklynu po društvu sv. Petra letnih 50 K. Za temi pa noče zaostati brooklynska „Sova“, šaljivi kljub Slovencev. Poslala je naši družbi 40 K. Hvala iskrena zavednim našim rodoljubom, živečim v daljni tujini, pa tako požrtvovalno čutečim z drago jim domovino.

— **Hotel Malič.** Pritožbe o izzivajoče germanskem značaju tega hotela se množe. Slovenci smo dokazali na naših domačih podjetjih, da se jih znamo ogibati, če so v rokah nesomišljenikov. Poskusimo to sedaj enkrat v tekmo vanju skupnemu sovražniku Nemcu nasproti. Poskusimo se enkrat v narodni zavednosti. Kdo bo prvi, liberalci ali klerikalci?

— **Konj se je splašil** dne 26. t. m. nekemu ljubljanskemu izvoščeku, ko je vozil nekega gospoda in neko damo od Švicarije proti mestu. Konj se je zaletel po onem drevoredu, ki vodi na Marije Terezije cesto, pri tem pa je voz udaril s tako silo ob neki kostanj, da se je razletel. Voznik se je le neznatno poškodoval na nogi, gospod je dobil malo rano pod desnim očesom, dama pa se ni prav nič poškodovala.

— **Nevaren pevec** je 24 letni Leo Pasquelle iz Gradca. Dne 26. jun. ob 2. uri ponoči je hotel na vsak način še pijače in razbijal v ta namen po vratih kavarne „pri slonu“ v Ljubljani. Na njegovo razbijanje je prišel kuhar Ivan Marolt in mu skušal dopovedati, da bo ob tej pozni uri težko še kaj dobiti, ker kavarne pač ne bodo radi njega zopet odprli. To pa je Nemea napravilo tako divjega, da je skočil z odprtim nožem nad kuharja in mu prizadel več ran po glavi in desni roki, ter še tekel za kuharjem, ko je odhitel pred surovežem v vratarjevo ložo. Tam se je kuhar branil toliko časa s stolom, da je prišel stražnik in odvedel podivjanega Nemea v zapor.

— **Električna razsvetljava v Radovljici.** Radovljiški občinski odbor je sklenil v svoji seji dne 24. t. m. stopiti v dogovor s posestnikom žage Franom Zupancem v Lancovem glede oddaje vodne moči na podlagi projekta izdelanega od celovške električne akcijske družbe. Troški se računajo na približno 30.000 K.

— **Strele je udarila** v šupo posest. Franceta Laha v Koreniti v velikološki občini in jo vžgala. Z neznansko hitrostjo se je razširil ogenj tudi na hlev, pod, svinjak in žitnico. Le z največjo težavo so rešili živino, pri čemer se je precej opekla Lahova žena. Združeni pomoči vaščanov in velikoloških gasilcev se je posrečilo rešiti hišo Lahovo; vendar znaša škoda nad 7000 kron, dočim znaša zavarovalnina le 2000 K.

— **Novice iz Štajerskega.** Dne 25. t. m. dopoldne je povozil vlak, ki vozi iz Ljubljane na Dunaj blizu Celja železniškega čuvaja Franca Pavčnika. Kolo mu je zdrobilo eno roko in eno nogo ter ga tudi ranilo na glavo. Ko so ga prepeljali v celjsko bolnico, je ondi čez pol ure umrl. — 24 letni Peter Šavperl iz Hrastja je zaklal svojega brata Bogomira. Po umoru se je klatil vso noč okoli, a zjutraj se je javil orožnikom, ki so ga oddali mariborskemu okrožnemu sodišču. — V hipni blaznosti se je poskusil obesiti vpokojeni orožnik Mihael Černič iz Maribora, pa so ga pravočasno rešili. Oddali so ga v blaznico.

— **Nemški narodni svet za južno Štajersko** se je zavaroval v svoji seji dne 23. t. m. odločno proti novim učnim zavodom, katere hočejo Slovenci dobiti. Kajti te zahteve ne izvirajo iz kulturnih potreb, ampak le iz želje, preplaviti nemško ozemlje v južni Štajerski s slovenskimi uradniki, učitelji in obrtniki, da s tem zamorejo zasesti nemška mesta in trge južne Štajerske. Brez komentarja!

— **Do sinje Adrije.** Graška „Tagespost“ poroča, da se je ustanovilo turistovsko društvo „Adria“, z namenom, da odpre Nemeem pot v jugoslovanske ob Adriji ležeče dežele. Piše med drugim: „Kar je bilo nemško in avstrijsko planinsko društvo za naše planine in doline, to hoče postati novo društvo za Adrijo in njene obali: glasnik njenih lepot, pospešitelj njenega kulturnega razvoja, pionir njenega tujskega prometa. In nima se bati ugovora, ako pravi v svojem oklicu: kolika miloba in lepota Adrije leži še v spanju drnuličice in čaka posebno ob dalmatinski obali in na otočju — na onega, ki jo ima zbuditi. Kajti ni se še dotaknil Adrije veletok svetovnega prometa razen Benetk. Razmere so nekako podobne onim vzhodnih planin, preden jih je odkrilo nemško in avstrijsko planinsko društvo. Namen turistovskega društva „Adria“ je toraj spremeniti razmere v tem oziru, razširiti spoznavanja Adrije in njenih obal in olajšati potovanje po njih. Ob zibelki novega društva stoje kot botri veleugledni, izkušeni in vplivni možje Avstrije. Društveni krog se hoče razširiti po vsej donavski državi in po Nemčiji. Njegov poziv je našel vesel odmev ob obalnih in v prestolnici države; veselo ga bodo pa tudi lahko pozdravljale planinske dežele ležeče v bližini morja, kajti tok tujcev, kateri se bo obrnil iz osrčja Evrope proti našemu morju, oplodil in oživljal bo naravno tudi dežele, skozi katere pojde. Novo turistovsko društvo vstopi toraj na jugu naše države kot nov važen faktor v gospodarsko življenje. Ker bo pa osrednji odbor v Gradcu, imamo dvojni vzrok, pozdravljati turistovsko društvo „Adrijo“ in mu želiti krepko uspevanje.“ Nov dokaz živahnosti nemškega gibanja, nov dokaz nevzdržljivega nemškega prodiranja. Pri nas se pa onemogočuje vsak resen odpor z našim otročjim strankarstvom in s prokletim koristolovstvom posameznih strankarskih voditeljev. Vsak odpor postane brezpomemben, ker se stepemo med seboj kot liberalci in klerikalci še predno se stori prvi korak. Zadnji čas je, da se vzdramimo in zapustimo naše politične voditelje, ki nas vodijo v vedno večjo narodno propast. Zadnji čas je, drugače bodo korakale nemške čete preko naših narodnih grobov zmago nosno do sinje Adrije! „Imenovalisose Slovenci, a bilisovseprej, negoto!“

— **Konj in človek.** Za oskrbovanje državnih plemenskih žrebcev plača letos poljedelsko ministrstvo lepo vsoto 4.689.620 K; seveda živalim se prav po knežje streže, kajti v to je treba 8 majorjev, 21 ritmojstrov, 18 živinozdravnikov, 135 podčastnikov, 1318 vajakov, 122 dninarjev in 4 rač. asistentov; za vsem torej 1746 eraričnih žrebcev ne rabi nič manj nega 2649 oseb v svoje oskrbovanje. — Na Nižjeavstrijskem in Češkem pride povprečno na enega učitelja po 70 do 80, v alpskih deželah po 80 do 90, a v Galiciji celo po 120 učencev; 2 plemenska žrebca pa rabita v negovanje 3 osebe.

— **Osrednji odbor za S. Gregorčičev spomenik v Gorici** je sklenil v svoji zadnji seji dne 26. junija 1907, da postavi na grob pokojnega pesnika preprost, a umetniški kamen. Glede na znane pesnikove intencije in na nabrano svoto se je določilo, da se izda v to svrhu največ 3000 K (s prevozom in postavljanjem vred). Odbor vabi slovenske umetnike, da mu pošljejo do konca septembra tekočega leta primerne načrte (skice) nagrobnika s predurkom. Osnutki se na željo vrnejo, a ne honorirajo.

— **Goriške novice.** Ptičja gnezda je iskal po drevesih dečko Valentin Anut iz Turjaka v Lahih, pri tem pa padel z drevesa tako, da si je zlomil roko in in so ga morali prepeljati v Gorico, v bolnico usmiljenih bratov. — V Panovcu so aretirali nekega 50 letnega človeka, ker je spolsko zlorabljal dve 5 letni deklici.

— **Novice iz Trsta.** Pred porotniki je stala 28 letna služkinja Marija Solda iz Oprtlja, obdolžena detomora. Po-

rodila je brez pomoči babice. Dete pa je imelo nekaj ran po glavi in po vratu, ki so bile vzrok, da je umrlo v bolnici. Obdolženka je vedno trdila, da ni vedela, da je noseča. Porotniki so zanikali vsa vprašanja glede krivde (glede detomora in glede prikrivanja poroda) ter Marijo Solda oprostili. — Aretovali so dne 24. t. m. služkinjo Ano T., ki je službovala pri g. Lucchi na Korsu. Ker ni bila pridna, ji je gospa odpovedala in Ana T. se je poslavljalala dne 24. t. m. Pri tem pa je sestra g. Lucchi opazila, da ima Ana nenavadno debele noge, vsled česar jo je ustavila, ter pri preiskanju res našla v nogavicah za 42 K trakov, čipk in drugih drobnarij. — Dne 24. t. m. so našli za vojaško bolnico 46 letnega Jurja Stančiča, ki je z namenom, da se usmrti, izpil večjo množino karbolove kisline. Stančiča so prepeljali v bolnico. — Ivan Minka in Ivan Filipič sta v Trstu čez noč zaspala na travniku blizu domobranske vojašnice v Rocolu. Ko sta se zjutraj prebudila sta začudeno gledala drug drugega. Minka je bil popolnoma brez vse obleke, celo brez čevljev in nogavic, Filipiču je pa manjkalo samo jopič. Policija je aretirala 26 letnega Antona Modra, ker je najbrž on slekel oba.

— **Tiskovni škrat** nas je v zadnji številki našega lista kar obsul s svojimi neljubimi darovi. Popravljamo samo one tiskovne napake, ki najbolj motijo. V notici „Hribarjevo glasilo“ v predzadnji vrsti beri r a z m e r j e namesto r a v n a n j e. — „Afera Barbo“ v prvi vrsti vrini n a p r e d z a. — (Gospodarstvo.) V članku „Agrarne stranke“ v četrti vrsti beri s l o j e v n i h namesto k r a j e v n i h. Zadnji stavek četrtega odstavka naj se glasi: Taki nazori o zvezi med poljedelstvom in industrijo gotovo zadnji niso sovražni, marveč so edino pravilni, ker pravi interes vseh delavskih stanov v enaki meri upoštevajo.

b) tuje.

* **Nakup bivolov v Kanadi.** Kanadska vlada je kupila za 150.000 dolarjev okoli 500 bivolov od farmerja Michaela Pablo iz Montarne. Pablo je pričel z izrejo bivolov pred 25 leti in sicer z enim samim parom. S skrbno rejo se mu je posrečilo ta zadnji ostanek divjih ameriških bivolov spraviti na tako visoko število. Vlada je določila za njih rejo vzhodno do Edmontona 15.000 oralo najboljših pašnikov.

* **Napad z bombo.** V Tiflisu je spremljalo pet kazakov in dva vojaka voz, v katerem so peljali 250.000 rubljev s pošto na državno bončno filialo. Pri evivanskem trgu je padla nakrat bomba pred voz, ki se je z velikanskim treskom razletela. Nato je padlo še več bomb. Med tem pa je izginil voz z 250.000 rublji. Dva vojaka in dva uradnika državne banke sta mrtva. Koliko je drugih ljudi ponesrečenih še ni znano.

* **Zastrupljenje z mesom.** V Edtorsu in okolici na Ogrskem se je zastrupilo nad 40 oseb, ki so zaužile slabo goveje meso. Mnogo jih je v smrtni nevarnosti.

* **Upor v jetnišnici.** V Aradu na Ogrskem se je uprlo 200 jetnikov, ker so dobili nesnago v kruhu. Ravnatelj, ki jih je prišel mirit, so obmetavali s hlepci. Zagrozili so z najhujšim uporom, ako se jim ne bo dajala zdrava in čedna hrana. Tudi na delo niso hoteli. Ko se je po posredovanju državnega pravdnika odvzela brezvestnemu peku dobava kruha in obljubilo jetnikom čedno hrano, je nastal zopet mir v jetnišnici.

* **Oče umoril sina.** Kmet Wagner iz Dunasekeesa se je sprl s svojim sinom radi neke malenkosti na travniku, ko sta kosila seno. Pri tem je zamahnil oče na sina tako nesrečno, da je sin na mestu obležal mrtev. To pa ni spravilo očeta prav nič iz ravnotežja: kosil je dalje in potem naložil sina na voz ter odpeljal vse domov.

* **Kaj je storiti ob nevihti na prostem?** Če prehitijo koga nevihta na prostem, je skrajno nevarno zatekati se pod hraste, topole, javorje in breze, sploh vsa listnata drevesa, ker v taka najraje trešči. Najbolje je izbrati kak prostor brez dreves in se tam vleči na tla, dokler nevihta ne preide. Puške in sploh železnino je najbolje položiti daleč od sebe, ker ima veliko privlačnost za elektriko. Takisto se je tudi ogibati vod vsake vrste, ker izborno prevajajo elektriko.

Prosveta.

„Slovenska Matica.“ 152. odborova seja, v petek dne 14. ržnega cveta 1907, ob pol 6. uri popoldne. — Predsednik proglasi sklepčnost, pozdravi navzoče, zlasti še nova odbornika, prof. dr. Lončarja in prof. Seidlina, proseč ju krepkega sodelovanja, ter naznani, da so opravičili svojo odsotnost gg. odborniki: dr. Ilešič, Macher, Orožen, Sušnik in dr. Šlebinger. — Za overovatelja zapisnika današnje seje določi gg. prof. Peruška in Zupančiča. — Zapisnik o 152. odborovi seji z dne 13. vel. travna t. l. sta pregledala in overovala odbornika gg. Dimnik in ing. Turk. — Tajnik poroča o seji knjižnega odseka, ki se je vršila dne 10. t. m. — Isti poroča o izidu letošnjih dopolnilnih volitev. — Na občnem zboru z vzklikom za častnega uda izvoljeni mnogoletni odbornik in poverjenik, g. Luka Svetec, c. kr. notar v Litiji, se je brzojavno obvestil o ti izvolitvi, ter se je pismeno zahvalil. — Občni zbor je telegrafično pozdravila „Matica srbska v Budištinu.“ — Delegatoma

„Matica Hrvatska“ na obćem zboru, gg. podpredsedniku prof. Vekoslavu Klaiću in tajniku dr. Ante Radiću je naša „Matica“ v zvezi z „Akademijo“ in „Glasbeno Matico“ v „Unionu“ priredila prijateljski večer; predsedniku g. prof. Gjuru Arnoldu, se je poslal v Zagreb brzopjavni pozdrav. Pri volitvi v upravništvo za upravno dobo 1907/08 se z vzklikom vnovič voli dosednji predsednik, g. deželni šolski nadzornik Fr. Levec. Volitev prvega in drugega podpredsednika se vrši z listki. Za skrutinatorja imenuje predsednik odbornika dr. Lončarja in dr. Tominška. — Za prvega podpredsednika se izvoli dosednji prvi podpredsednik, g. Peter Grasselli, istotako g. I. Sušnik za drugega. — Per acclamationem se izvolijo: Za blagajnika: odbornik, c. kr. vladni svetnik dr. Fr. Detela; za ključarja: dr. Lovro Požar in dr. Fr. Zbašnik; za hišnega upravitelja: II. podpredsednik Ivan Sušnik. — Sklene se, da ostani številni udov knjižnega odseka dosedanje. — V knjižni odsek se pritegnejo mesto izstopivših odbornikov, gg. Fr. Hubada, Fr. Milčinskega, Andr. Senekoviča in dr. V. Šmida gg. odborniki: dr. Fr. Detela, dr. Dragotin Lončar, Ivan Macher in Ferd. Seidl. — V gospodarski odsek se volita mesto izstopivšega dr. Jos. Stareta in dr. Iv. Vilharja gg. dr. Fr. Detela in Fr. Milčinski. — Zemljevidnemu odseku se pritegne še g. prof. M. Pleteršnik in krajepisnemu odbornik g. L. Pintar. — Pri folkloškem in tehničnem odseku ostane vse pri starem. — Sklene se, da pri manifestaciji za slovensko vseučilišče dne 23. ržnega cveta v Ljubljani govori v imenu Matice odbornik dr. Fr. Plešič. — Tajnik poroča o prošnjah štirih društev, za podaritev društvenih knjig. Prošnjam se je ugodilo. Poverjeništvu za St. Petar na Krasu je prevzel Ferdo Špilar, za Admont o. Ivan Pavec, za Makole-Poličane, župnik Alojzij Cilenšek. — Za vsled smrti izpraznjeno poverjeniško mesto v Slov. Bistrici teko še pogajanja. — Za tekoče leto je poravnalo udnino 748 udov, za l. 1908 pa štiri. — Na novo je pristopilo 32 udov. Knjižnici je prirastlo 42 knjig, zvezkov in časopisov. — Pri odkritju spominske plošče pokojnemu pisatelju in uredniku Ljudevitu Tomšiču na Vinici dne 20. vel. travna t. l., katero slavnost je priredilo društvo „Hrvatskega Zmaja“ iz Zagreba, je zastopal Matico črnomaljski poverjenik, dr. Jos. Malnerič. — 13. vel. travna t. l. je umrl v Ljubljani slovenski pisatelj Josip Staré, umirovljeni c. kr. realni profesor in nadomestni ravnatelj. V znak sožalja je Matica raz svojo hišo razvesila črno zastavo in se udeležila pokojnikovega pogreba. — O priliki smrti vseučilišnega profesorja dr. Jana Gebauerja († 25. aprila t. l. v Pragi) in vseučilišnega profesorja dr. juris Bohuslava svobodnega pana Riegerja († v Karlštejnu dne 30. maja t. l.) je Matica telegrafično, odnosno pismeno kondolirala kr. češki spočenosti nauk v Pragi. — Mestnemu magistratu ljubljanskemu, ki je za glavni zbor brezplačno prepustil dvorano v „Mestnem domu“, se je poslala pismena zahvala. — Nasvetovalo se je, da se za Zagreb osnuje še drugo mesto poverjenika. Tajnik je prosil g. prof. Alberta Bazalo, da nominira kacega primernege gospoda. — Tajnik poroča, da je 9. ržnega cveta t. l. preselil se v večnost bivši Maticni odbornik Ivan Vilhar. Pokojnik je pristopil društvu kot ustanovnik že l. 1864. Bil mu je 15 let marljiv blagajnik in hišni upravitelj, ter dolgo vrsto let odbornik. Ob ti žalostni priliki je Matica razgrnila raz hišo črno zastavo, izdala v „Narodu“ in „Slovencu“ lastni parte, položila na krsto venec s trakovi in napisom, ter kondolirala pokojnikovi gospe vdovi in se udeležila pogreba. Društvo je prejelo zahvalo gospe vdove. — Poročilo o rokopisih se vzame na znanje; istotako ono o nabavi klišejev za platnice publikacij. Nadalje poroča isti o došlih ofertih tiskaren za tisk letošnjih knjig. Določijo se tiskarne, katerim je poveriti delo. — Konec seje ob pol 8. uri zvečer.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Dunajska borza je bila povsem mirna, ker ima zelo ugodne stike z zunanjimi bankami. Jako povoljne so bile cene železa vsled dobre letine praške industrijalne družbe. Tudi cene premoga so poskočile in je zato premogov trg sedaj jako ugoden. Akeije državnih in južnih železnic so v jako dobrem položaju, le akeije ogrske hipotečne banke so nekoliko padle.

Na tržaški borzi je kupčija živahna. Malo vznemirjanja le je povzročilo polprocentno zvišanje oficijelne obrestne mere. Ko se je pa zvedelo, da se je sklenilo to zvišanje v obrambo proti deviznim kurzom in ne radi pomanjkanja denarja, je nastopila zopet prejšnja živahnost.

V Zagrebu se je ustanovila pred tednom borza, ki že sedaj jako uspešno deluje. Denarni trg kakor tudi trg s pridelki sta jako živahna. Borza vpliva v vsakem oziru ugodno na hrvaski denar in promet, ker ga združuje in

cene od časa do časa regulira. Delnice raznih tovarn, kakor tudi bank in hranilnic so se ta teden močno prodajale. Tudi žitni trg je dobro obiskan.

Med tem ko je denarni trg po vseh borzah živahen, se na trgu s pridelki ne opaža mnogo zanimanja in se sklepa le malo kupčij. Na dunajski borzi z deželnimi pridelki je udeležba prav slaba in se ne more opaziti, da bi se kupčija kaj razvijala. Zato vlada na Dunaju skoro popolna trgovska tišina. Po pšenici se ne sprašuje, le z ržjo koruzo in ovsom se sklepajo male kupčije. Tudi z ječmenom se malo trguje. Cene žitu so se le malo spremenile.

Cene za 50 kg:

Pšenica, banaška od K 10.10 do K 10.55.

Rž, ogrska od K 8.15 do K 8.40.

Ječmen od K 7.10 do K 7.50.

Oves, ogrski od K 8.10 do K 8.40.

Laneno olje (1000 kg) K 76.50.

Repno olje (1000 kg) K 77.50 za vagon.

Špirit, trg miren. Cena: K 57.40 do K 58.—.

Petrolej, kavkaški (100 kg) K 10.50 do K 11.— ab Trst.

Sladkorjev trg miren. Cene se niso nič spremenile. Svinjska mast in slanina. Položaj še vedno neugoden. Vendar cene ne padajo, ker manjka tolstih svinj. Slanini se vendar cene malo zvišujejo.

Nova pristanišča v Dalmaciji. Za toliko zanemarjeno Dalmacijo se je začela vlada zadnji čas vendar nekoliko zanimati. Trgovsko ministrstvo je že odobrilo načrte za večje gradnje pristanišč. Ker je vlada že privolila kredit, je ministrstvo koj razpisalo dela. Upajmo, da bodo prispevale nove luke k procvitu bratske Dalmacije.

Konjunktura. Trgovski minister Fořt je v seji industrielnega sveta poudarjal veselo dejstvo, da tudi letos gospodarska konjunktura narašča in se viša. Sploh ne opazimo v nobeni stroki gospodarstva, da bi kaj ponehaval.

V največjem cvetu in razvoju je strojna in tekstilna industrija. Isto je tudi s predilnicami. Posebno po platneni in volneni tkanini se toliko povprašuje, da bodo tvornice komaj toliko proizvajale, kolikor je neobhodno potrebno, posebno še, ker so se pojavile pri nekaterih čeških in moravskih predilnicah stavke. Ker se bo težko proizvajala zadostna množina, bodo cene zelo visoke. Tudi tovarne, ki so povečale svoja podjetja več potrebujejo in zvišujejo zato cene. To je tudi vzrok, da so že vse tkanine za leto 1907. in 1908. razprodane; celo za l. 1909. je že sklenjenih mnogo kupčij.

Volnene tkanine se proda ogromna množina, vsled tega raste tudi uvoz iz Indije.

Visoko industrijsko konjunkturo so še povečale na novo ustanovljene in povečane tovarne. V prvih petih mesecih tega leta se je ustanovilo nad 100 novih industrijskih zavodov in nad 50 tovarn in podjetij je povečalo svoj delokrog. Za samo tekstilno industrijo se je ustanovilo v teh petih mesecih 40 novih tovarn, 31 pa jih je bilo povečanih.

Ako pa vštevamo še nad 20 novih tovarn na Ogrskem, katere so napravila avstrijska podjetja in ako omenimo, da je sploh tostranska polovica mnogo pripomogla k raznim industrijskim podjetjem, moramo priznati, da avstrijska industrija prav lepo napreduje in se izvrstno razvija.

Vino in sadje na Kranjskem. Vino kaže dosedaj dobro, krajema celo prav dobro. Trte so precej nastavile. cvetje se je dobro obneslo. Potrebne obrambne korake proti različnim boleznim listja, v prvi vrsti proti peronospori, storili so povsod pravilno, pravočasno in z dobrim uspehom. Če bo tudi tretje škropljenje, ki se ima vršiti konec tega ali pa začetkom drugega meseca, pravilno izvršilo in se bodo pri tem posebno ozirali na mlade grozde in na novo izrastlo listje, ne bo peronospora letos povzročila nikake škode. Edino toča bi mogla še mnogo škodovati in uničiti vesele upe. Streljanje zoper točo so skoro povsod že opustili, mesto tega se pa poslužujejo tudi naši vinogradniki že bolj in bolj racionalnejšega sredstva, zavarovanja proti toči. Če bodo postale premije za zavarovanje nižje, nadejati se je, da se bo zelo razširilo.

Sadje kaže slabo. Ker pa tudi po drugih deželah ne kaže mnogo bolje, nadejati se je, da bo jako drago. Na to opozarjamo sadjerejce in jim priporočamo, naj vsaj tisto, kolikor ga imajo, skrbno negujejo, da bodo postali posamezni sadovi lepi in veliki, da se bodo popolnoma razvili. V pošteb pride tu v prvi vrsti obiranje drevja raznih mrčesov. Tako snaženje imamo kar najmarneje vršiti. Drevju pa je potrebno tudi gnojenje. To najbolje in najhitreje izvršiš, če napraviš v obsegu drevesa z železnim drogrom precej globokih lukenj v zemljo, v te pa naliješ gnojnice.

Škodljivci sadnega drevja. Po poročilu poljedelskega ministrstva se bo sadja letos v celi Avstriji le malo pridelalo. Vzrok temu je skrajno neugodno vreme letošnje pomladi, dalje gosenice in drugi škodljivci sadnega drevja, ki so se pojavili v toliki množini, da so uničili cvetje in obrali listje. Tudi naši sadjerejci, posebno oni ljubljanske okolice, tožijo, koliko škodo so jim napravile gosenice in jabolčarji. Največ škodo sta napravila krožkar in zaprekar, ki sta se tako razplodila, da se jih niti ptice pevke ne dotaknejo več. Treba je torej poskrbeti za bodočnost in storiti vse, da se ugonobi omenjene škodljivce. Zato je sedaj najboljši čas, ko se gosenice še niso zabubile. Skrben kmet bo to zalego prav lahko ugonobil, če bo vsako jutro zmečkal gosenice, ki se na gotovi točki drevesa zberejo v klopčič. Seveda ne zadostuje, če dela to samo eden poljedelec, temveč skupno, splošno uničevanje je potrebno. Vztrajnega dela je treba, da se uniči krožkarja. — Za ugonobitev zaprekarja pa potrebuješ več časa in tudi vztrajnega dela. Predvsem se morajo odpraviti jajčišča, ki se nahajajo po drevesnih deblih in vejah, po plotih in zidovih. Zato sta najbolj pripravna jesen in zima. Spomladi se morejo potem poiskati gosenice tega škodljivca in uničiti, in ravnotako tudi metulje, kadar se pokažejo iz teh gosenic. V to pa je potrebno delo večih let. Najtežje pa je priti v okom jabolčarju, ker je tako majhen, da se lahko skrije v mahu, ki se nahaja na drevesni skorji. Zato je najbolje, da se z drevesne skorje izpraska ves mah, ki naj se potem zažge, deblo pa pomaže z apnom. To naj se dela leto za letom in sadjerejec se bo potem lahko veselil obilega sadja.

Pomoč malemu obrtniku. Vsaka država silno mnogo govori in obeta malemu obrtništvu, sklicuje shode, razgovore itd. Ali vsega vkup ni trohice uspeha, ker nobena vlada na tako pomoč resno ne misli. Kako tudi? Vlade so odvisne od bogatih kapitalistov. Podjetja teh so pa naravnost pogin malemu obrtniku. Dasi je to jasno kakor beli dan, vendar nobena vlada ne daje svojih naročil malemu obrtniku ampak vedno velikemu podjetniku. Da je temu tako ne samo v Avstriji ampak tudi drugod, nam spričuje sledeči dogodek iz Ogrske.

K ogrskemu trgovinskemu ministru Košutu je prišla deputacija obrtnikov v spremstvu poslanca ogrske neodvisne stranke grofa Somsčiča. Eden izmed tega poslanstva je očital ministru, da vlada ne podpira malega obrtništva, za industrijo pa stori, kar je v njeni moči. Mali obrtnik ne dobi niti naročil niti strojev. Tu je prekinil Košut govornika:

„Kar ste dejali doslej, je zlagano!“

V deputaciji je bil tudi neki krojači, ki se oglasi nato:

„Jaz sem dejal, da ostanimo pri socialistih. Nam je dala vlada do sedaj le eno šivanko!“

Nato Košut: „Ker ste vi krojač, morate vedeti, da je naročila vlada obleko železničarjem pri malih obrtnikih.“

Krojač: „To nam je že prejšnja vlada obljubila!“

Nato se je minister obrnil, odšel iz sobe in odpustil odposlanstvo brez vsake besede.

Priporočajte in širite naš list!

Prva

domača dolenska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1.— lit.	Tropinovec navad. K 1.— lit.
III. " 1.10 "	III. " 1.10 "
II. " 1.30 "	II. " 1.20 "
I. " 1.50 "	I. " 1.40 "
Drožnik III. " 1.30 "	Brinjevec II. " 1.40 "
II. " 1.50 "	II. " 1.80 "
I. " 1.80 "	I. " 2.— "

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta **„Slovenec“** narodna grenčica narodni liker od K 1.10 do K 1.20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev od K 1.— do K 1.60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1.— do K 2.— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!